

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

II. An possit Deus comprehendi ab intellectu creato?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

20. Ad rationem, distinguenda est maior: etenim si ly *ex parte cognoscentis*, dicat modum qui ab obiecto exigitur, neganda est maior; nam comprehensio includit hunc modum, quia *tunc*, vt S. Thomas docet, *res videtur totaliter, quando modus obiecti sit modus ipsius cognoscentis*, hoc est, vt quæstione 8. de veritate articulo 2. ad 2. explicat, *quando visio per comparisonem ad rem visam habet modum videndi totalem*. Si ly *ex parte cognoscentis*, dicat modum qui ab obiecto non exigitur, concedenda est maior, sed neganda minor, eiusq; probatio: nec propterea, quod res videtur tota quoad entitatem, & tamen intelligibiliter non comprehendatur, sequitur, quod res plus habeat de intelligibilitate, quam de entitate; nam intelligibilitas rei non sequitur ad eius entitatem quomodo-
cunque, sed vt determinatiua est potentiae ad modum cognitionis, propriæ virtuti commensuratum: Ergo licet videatur tota entitas; quia tamen non videtur cognitione adæquante totam vim determinatiuam ipsius, non videtur totaliter; proinde nec intelligibiliter comprehenditur.

SECTIO II.

An possit Deus comprehendi ab intellectu creato?

21. **R**atio dubitandi est, quia sicut naturæ humanæ vnium est Verbum quoad totum esse personale, ita vniri poterit quoad totum esse intelligibile, maius quippe est, vniri Deum creaturæ quoad esse personale, quam quoad esse intelligibile: quia illud fit per vnionem substantialem, & facit in recto Deum; hoc per vnionem accidentalem.

22. Constans tamen est omnium Patrum, & Scholasticorum sententia, Deum à nullo intellectu creato comprehendi posse. Controuersia tantum est in assignanda ratione, quæ tota pendet ex prædeclarata natura comprehensionis.

Nominiales. 23. Nominales eam rationem assignant, quia nulla creata cognitio possibilis est, quæ adæquet cognitionem, quam Deus habet de seipso: igitur possibilis non est comprehensio creata Dei. Antecedens patet. Consequentiam probant, quia comprehensio est cognitio omnium perfectissima, quæ de obiecto haberi potest. Verum si hæc ratio supponit, comprehensionem esse perfectissimam cognitionem, quæ simpliciter de obiecto haberi potest, refutata manet ex dictis; si perfectissimam, quæ ab obiecto exigitur, non explicat, cur ea tantum, quam Deus habet de seipso, sit omnium perfectissima quæ ab obiecto exigitur.

24. Auctores verò secundæ sententiæ præcedente sectione citati, hanc rationem ex ipsorum principiis reddunt. Compre-

hensio est adæquata cognitio omnium, quæ formaliter, & eminenter sunt in obiecto: impossibilis est autem cognitio creata omnium, quæ formaliter, & eminenter sunt in Deo: igitur impossibilis est Dei creata comprehensio. Verum hæc ratio falso nititur fundamento, vt ex dictis constat, & in subiecta materia sic amplius explico. Ex distincta cognitione possibilem, quæ eminenter sunt in Deo, nulla noua perfectio intrinseca videtur in ipso Deo, quæ sine tali cognitione non videretur: ergo si aliunde ad cognitionem comprehensiuam non requiritur cognitionis intensio obiecto proportionata, impertinens est possibilem cognitionem ad Dei comprehensionem. Antecedens aduersarij non negant; alioqui sine cognitione possibilem tota Dei substantia non videretur. Cuius ratio est, quia possiblem sunt tantum extrinseci termini diuinæ potentiae, ad quos nullum dicit respectum realem; vnde nulla noua perfectio extensiuam intrinseca cognoscitur in Deo ex eorum distincta notitia. Consequentia verò probatur, quia cum per quamlibet intuitiuam notitiam videatur omnis perfectio, & formalis, & eminentialis in Deo, si aliunde ad comprehensionem non requiritur certa claritas, & intensio obiecto proportionata, non est, cur in eorum doctrina talis cognitio non sit comprehensio.

25. At dicunt, idè talis cognitio non est comprehensio, quia licet videatur tota entitas, & perfectio Dei, quia tamen ex vi eiusdem cognitionis non videntur distinctè omnia, quæ ab ipso emanant vel emanare possunt, non dicitur comprehensio. Sed contrà, nam hoc est, quod contendimus, nempe distinctam cognitionem eorum, quæ à Deo emanant, vel emanare possunt, non pertinere ad comprehensionem ipsius Dei; nam neque hæc obiecta sunt intrinseca Deo, neque ex eorum distincta notitia cognoscitur aliqua noua perfectio in Deo, quæ sine illa non cognoscere-
tur; comprehensio namque est tantum eorum, quæ intrinseca sunt, & substantialia obiecto: alioqui, vt præcedente sectione inferebamus, nulla res creata, quantumvis minima comprehendi posset ab Angelo, quod est contra communem sententiam Theologorum.

26. Confirmo hoc ipsum ad hominem contra Vasquez, qui disputatione 143. cap. Vasquez. 4. & 5. contendit, Verbum diuinum procedere ex sola cognitione essentiae, non autem creaturarum possibilem, cum tamen ipsemet doceat, Verbum procedere ex cognitione comprehensiuam Dei: igitur in eius sententia cognitio possibilem non facit ad comprehensionem Dei; alioqui non posset ex eorum notitia non procedere; cum necessarium debeat procedere ex notitia comprehensiuam Dei. Confirmatur: quoniam si cognitio possibilem requireretur ad melius cognoscendum Deum extensiuè tantum,

Vasquez.

non autem intensiue, sequeretur, quod si omnia possibilia cognoscerentur distincta cognitione ab ea, qua cognoscitur Deus ipse, ut iam concedit Vasquez disputatione 50. cap. 7. vel si per impossibile ex distincta cognitione omnium possibilium in Verbo non sequeretur intensior cognitio Dei, adhuc ab intellectu creato comprehenderetur Deus, vel per duplicem cognitionem Dei, & possibilem, ut in primo casu, vel per eandem auctam tantum extensiue circa possibilia, ut in secundo.

27. Ego ex iactis principiis de natura comprehensionis hanc assigno rationem, cur Deus sit incomprehensibilis a creatura. Comprehensio est cognitio omnium perfectissima, quam postulat obiectum: sed Deus postulat cognitionem in claritate infinitam: implicat cognitio creata in claritate infinita: igitur implicat creata comprehensio Dei. Maior patet ex dictis. Minor subsumpta constat ex ratione infiniti ut sic, & ex ratione talis infiniti. Minorem assumptam probo, tum quia Deus ut obiectum intelligibile non minorem postulat cognitionem, quam ipsemet de seipso habet: sed hæc est infinita claritatis, & incommunicabilis creaturæ: maiorem ostendo, nam Deus non est magis intellectuius, quam intelligibilis, quippe cum eius intellectiuitas sit commensurata ipsius intelligibilitati, cum utraque adæquatè consequatur ipsius naturam, imò sit ipsamet Dei natura: ergo cognitio, quam Deus ut intelligibilis postulat, non est in claritate minor, quam ipse de seipso habet. Tum à priori sic, cognitio, quam vnaquæque natura intellectualis de seipsa postulat, est cognitio commensurata propriæ intelligibilitati, adæquatè procedens ex virtute determinatiua, & intellectiua sui: igitur cognitio, quam Deus de seipso postulat, est cognitio commensurata propriæ intelligibilitati, adæquata virtuti determinatiuæ, & intellectiue suimet ipsius: hæc autem, ut patet, est infinita, & incommunicabilis creaturæ, adæquatur enim infinitæ intelligibilitati, & intellectiuitati Dei: ut autem queat vna natura adæquatè intelligere aliam, debet esse tantæ intellectiuitatis, quantæ intelligibilitatis est alia. Lege Scotum in 3. dist. 14. quæst. 2. ad primum.

Scotus.

28. DICES: Ex hac ratione tantum sequitur, non posse creaturæ Dei comprehensionem communicari ut causæ principali, non autem ut causæ instrumentali, sicut potest Angelo inferiori instrumentali communicari comprehensio Angeli superioris, licet non posset principaliter. Sed contrà, nam cognitio est causa formalis principalis in repræsentando obiecto: implicat autem cognitioni creatæ communicari eam claritatem, quæ formaliter requiritur ad comprehendendum Deum: non implicat autem Angelo inferiori communicari claritatem, quæ formaliter requiritur

ad comprehendendum Angelum superiorum; quia hæc finita est, & potest à Deo efficienter suppleri; illa verò deberet esse infinita: implicat autem cognitio creata infinita; igitur.

29. Ad rationem dubitandi, ratio discriminis est, quia esse personale communicatur formaliter, proinde totum communicatur: esse verò intelligibile communicatur effectiue: implicat autem, ut Deus se totum effectiue secundum esse intelligibile communicet creaturæ, quia implicat effectus creatus infinitus: non implicat verò ut se totum communicet creaturæ formaliter, quia hoc esse non est distinctum ab ipso Deo. Ad probationem, esto communicatio secundum totum esse personale sit maior, non tamen repugnat, sicut communicatio secundum totum esse intelligibile. Quoniam hæc fieri debet, mediâ intellectiue creatæ infinitæ, quæ implicat, illa, mediâ vnioune finitæ, quia vno non postulat, ut in essendo adæquetur termino vnioune, sicut comprehensio in repræsentando obiecto intelligibili.

30. Sed adhuc controuersum est inter Doctores, an sit de fide, Deum à nullo intellectu creato comprehendi posse. Negat Vasquez disputatione 52. cap. 2. solumque Vasquez ait, esse certum auctoritate Scholasticorum, cuius oppositum tantum putat esse temerarium. Primum, quia in assignanda natura comprehensionis variant Theologi: nequit autem ad fidem spectare, quod à Catholicis ad litem vocatur. Secundum, quia etiam Deus dicitur in Scripturis, & Concilijs ineffabilis, cum tamen certum sit, à beatis mentis lingua effari, atque exprimi posse, ut in se est; nam qua ratione illum cognoscunt, mentis verbo exprimunt, atque eloquuntur.

31. Affirmant verò Scotus in 4. distinctione 49. quæstione 3. articulo 1. conclusionem 1. Molina, Bannez, Zumel, Gonzalez, Arrubal, Fasolus, in prima parte quæstione 12. articulo 7. Suarez libro 2. de Attributis diuinis capite 5. & 3. parte disputatione 26. sectione 1. Medina ibidem quæstione 10. articulo 1. Cabrera disputatione 2. Quæ sententia verior est, ut constat ex Concilio Lateranensi sub Innocentio III. relato capite *Firmiter* de Summa Trinitate, & Fide Catholica, ubi eodem modo definitur, Deum esse Incomprehensibilem, atque Vnum, Æternum, Imensum, Immutabilem, Omnipotentem: atqui de Fide est, Deum esse vnum, æternum, &c. ergo & Incomprehensibilem.

32. Ad primum argumentum Vasquez nego, non posse aliquid certè ab Ecclesia definiri, de cuius natura controuertitur inter Scholasticos; definitur enim à Concilio Tridentino, Sacramentalem conuersionem panis & vini, in corpus, & sanguinem Christi Domini, esse transubstantiationem, de cuius tamen natura disputatur

inter

Scotus.
Molina.
Bannez.
Zumel.
Gonzalez.
Arrubal.
Fasolus.
Suarez.
Medina.
Cabrera.
Concilium
Lateran.

Vasquez.
Concilium
Tridentin.

inter Theologos. Item definitur, Deum esse immensum, æternum, omnipotentem; cum tamen controuersum sit, quid de ratione immensitatis, æternitatis, & omnipotentia sit. Cuius ratio est, quia potest aliquid ab Ecclesia definiri solum, an sit, non autem, quid sit. Ad argumentum in forma, nego variare Theologos, an Deus sit incomprehensibilis, quod tantum pertinet ad dogma fidei, sed tantum, quid Dei comprehensio sit, quod ad fidem non spectat.

33. Ad secundum respondeo, eodem modo Concilia definire, Deum esse ineffabilem, quo definiunt, esse incomprehensibilem: at sicut non definiunt esse incomprehensibilem, prout incomprehensibili-

tas negat omnem claram visionem de Deo, sed prout tantum negat adæquatam: ita definiunt, esse ineffabilem; non prout ineffabilitas negat omne verbum mentale, aut vocale de Deo, sed prout tantum negat verbum adæquatè exprimens. Effabilitas enim, vel ineffabilitas rei immediatè oritur ex cognitione eiusdem rei: igitur quâ ratione res est cognoscibilis, est etiam effabilis vel ineffabilis: cum igitur Deus clarè cognoscatur à beatis, clarè etiam effatur ab illis; quia tamen non cognoscitur adæquatè, nequit ab illis adæquatè effari; in quo sensu à Concilio Lateranensi definitur, Deum esse ineffabilem.

DISPUTATIO XI.

SECTIO VNICA.

*An Deus sit nominabilis nomine significante ipsum
sicuti est?*

I. VÆSTIO supponit, Deum aliquo modo nominari posse, quod præter experientiam, ratio ipsa confirmat: nam quo pacto Deum concipimus, ita & illum nominare possumus, quia nomen sequitur conceptionem rei: est enim nomen signum rei conceptæ. Hoc ergo supposito, ulterius quærimus, an nominari possit, nomine significante, *sicuti est*, distinctè & quidditatiuè. Quæstio autem est tam de viatoribus, quam de comprehensoribus.

2. PRIMA sententia negat, Deum ab ullo viatore. aut comprehensore, quin neque ab ipso Deo nominari posse, nomine significante ipsum, *sicuti est*: est Bannez 1. parte quæst. 13. art. 1. concl. 2. Zumel ibidem quæst. vnic. concl. 4. Suarez lib. 2. de attributis Diuinis cap. 31. num. 18. Probatur, nam Deus capite *Firmiter* de summa Trinitate, & Fide Catholica, definitur *ineffabilis*; quod etiam colligitur ex Scriptura Prouerb. 30. & patribus, passim asserentibus, Deum nullo nomine exprimi posse.

3. Secundò: Probatur ratione, quia nomen ad hoc imponitur, vt audiens vi illius deueniat in notitiam rei significatæ: atqui nullum est nomen, vi cuius audiens deuenire possit in notitiam Dei, vt est in se: igitur nullum est nomen, quod Deum significare possit, vt est in se. Maior probatur, quia nomen est symbolum, quo vtimur ad rem medio nostro conceptu alteri significandam: ergo intrinsecus finis ipsius est, alteri significare rem, vt à nobis conceptam, & significando audientem ducere in notitiam rei conceptæ. Minorem ostendo, quia no-

men ducit audientem in notitiam rei significatæ, medio conceptu loquentis per nomen importato: sed conceptus loquentis per nomen importatus nequit ducere audientem ad intuitiuam notitiam rei à loquente conceptæ. Nam vel iste conceptus est abstractiuus, & nequit esse ratio cognoscendi rem intuitiuè, vel est intuitiuus, & nec iste potest esse audienti ratio intuitiuè cognoscendi rem, à loquente conceptam, tum quia nomen non manifestat audienti conceptum loquentis physicè & intuitiuè, sed moraliter, & abstractiuè; quia non manifestat illum, vt signum naturale, intrinsecam connexionem habens cum re significata; sed vt signum ad placitum, extrinsecam dumtaxat connexionem habens, ex mera voluntate instituentis, cum re ipsa significata. Tum quia non posset vi talis conceptus, intuitiuè cogniti, audiens intuitiuè cognoscere rem, à loquente conceptam, nisi talis conceptus esset idem cum re concepta, qualis est conceptus, quem Deus habet de seipso. Cuius ratio est, quia conceptus intuitiuus non continet obiectum realiter, sed intentionaliter; vnde non potest esse ratio videndi illud intuitiuè, nisi intellectui, ad quem comparatur vt species expressa, & vitalis imago. Atqui conceptus loquentis non est species expressa, & vitalis imago intellectus audientis, sed loquentis: nequit igitur, etiam vt intuitiuè cognitus esse audienti ratio intuitiuè cognoscendi rem à loquente conceptam. Ergo nequit clara visio, quam de Deo beatus habet, etiam vt apertè manifestata, esse alteri ratio intuitiuè cognoscendi Deum.

Bannez.

Zumel.

Suarez.

Concilium
Lateran.

Prouerb. 30.